

SADAKANIN EN ÜSTÜNÜ DİL İLE YAPILANIDIR

Euzubillahimineşşeytanirracîm

Bismillahirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemin. Hamden kesiran tayyiben mubareken fihi âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn. Vessalâtü vesselâmü âlâ seyyidi'l evvelîne ve'l âhirîn. Muhammedini'l Mustafâ ve alâ âlihi ve sahibihî ve men te-bi'ahû bi-ihsanin ecmaîn et-tayyibîn et-tâhirîn. Emmâ ba'dü fe-kâle rasûlullahi sal-lallahu aleyhi ve sellem;

أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اللِّسَانُ. الشَّفَاعَةُ تَفُكُّ بِهَا الْأَسِيرَ،
وَتَحْقِنُ بِهَا الدَّمَ، وَتَجْرُبُ بِهَا الْمَعْرُوفَ وَالْإِحْسَانَ
إِلَى أَخِيكَ، وَتَدْفَعُ عَنْهُ الْكَرِيهَةَ.

Efdalu's-sadakati el-lisânü eş-şefâ'atü tefükkü bi-he'l-esîra ve tahkinü bi-he'd-deme ve tecirru bi-he'l-mârûfe ve'l-ihsâne ilâ ahîke ve tedfe'u anhü'l-kerîhete.

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz Taberânî'nin, Harâitî'nin ve İbnü'n-

Neccâr'ın Semure *radiyallahu anh*'ten rivayet eylediği bu hadîs-i şerîfte buyurmuş ki;

Efdalu's-sadakati el-lisânü. “Sadakanın en üstünü, en faziletlisi, en kıymetlisi dille yapılanıdır.”

Sadaka deyince bizim hemen aklımıza kese, para pul gelir. Keseni açıyorsun, fakire para veriyorsun veya evine, kapına gelmiş olan dilenciye evden bir şey veriyorsun, buyur al, bu senin olsun diyorsun; o da Allah razı olsun diyor, tekabbelallah diyor filan. Bunu sanırsanız biz hemen sadaka deyince aklımıza ilk önce bu gelir. Fakat Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfde buyuruyor ki;

“Sadakanın en hayırlısı, en kıymetlisi, en faziletlisi dille yapılan iyiliktir.” Arkasından da *eş-şefâ'atü* diyor, bunun dille nasıl sadaka olduğunu, nasıl sadaka olabilir dille, onu anlatmak için buyuruyor ki;

eş-Şefâ'atü. “Şefaathetmektir.”

Şefaathet ne demek?

Bir kimse hakkında birisine ricada bulunup onun işini görüvermesini, müşkülünü halledivermesini, hâcetini revâ etmesini istemek demek veya onun affet filan demek.

Böyle şefaât suretiyle insan neler yapabilir?

Tefükkü bi-he'l-esîre. “Böyle dilinle şefaât ederek sen esiri esaret bağından kurtarır-sın.”

Gidersin rica edersin esirin efendisine; ya bu çok iyi insandır, müslümandır, mütedeyyindir, ya bunu âzat ediver de azadlık sevabını kazan. N’olur işte o da sana duacı olsun ömrü boyunca. Esir, köle âzat etmek çok sevap, haydi yapiver bunu dersin esiri kurtarır-sın. Dille, rica ile.

Başka?

Ve tahkinü bi-he'd-deme. “Kan dökülme-sine mâni olursun, kanı kesersin, kan dökülme-sini kesersin.”

Mesela kan davası oluyor veyahut birisi birisini öldürdü kısas olucak, rica edersin, araya girersin, yapmayın etmeyin dersin, bağışlayın, affedeni Allah sever dersin vesaire filan...

böylece kanın heder olması, dökülmesi de engellenmiş olabilir. Köle âzat edilmiş olabilir.

Başka?

Ve tecirru bi-he'l-mârûfe ve'l-ihsâne ilâ ahîke. “Böyle dil ile iyi bir şeyi, iyi bir işin yapılmasını veya müslüman kardeşine iyi bir bağışın verilmesini sağlarsın.”

Ya bizim mahallede çok iyi bir insan var. Sen de ağasın, zenginsin. Şunun şöyle bir şeye ihtiyacı var, yapıverirsen çok sevap kazanırsın, çok dua alırsın filan..

a. Konuşmanın Dindeki Önemi

Peki, vay.. öyle mi, ben de zaten böyle bir hayır yeri arıyordum, tamam, ona hayrı yapayım filan der.

Demek ki konuşmanın çok önemi var. Lisanın, dilin çok önemi var. Dille yapılan iyilikler sonuç itibariyle insanı çok sevaplara erdirir sadaka vermiş gibi. Sadaka veriyorsun adamın avucuna, bir para veriyorsun, o parayı götürüyor bir ihtiyacına harcıyor. Sen zaten bu ihtiyacı dille sağlıyorsun, görüveriyorsun. Binâenaleyh, dilimizi böyle hayırlı şeylerin

oluşmasında kullanalım, yardımcı olalım. Dili-
mizi bu gibi konularda, bu hadîs-i şerîfte gös-
terilen misallere uygun yerlerde; rica et-
mekte, aracı olmakta, hatırlatmakta, teşvik
etmekte, tavsiye etmekte kullanalım. Yapılan
iyilikten dolayı sevap alırız. Bu da bir çeşit sa-
dakadır, dille yapılan şey de bir sadakadır. O
da insana çok sevap kazandırır. İslâm'da ille
insanın para harcamak yoluyla sadaka yapması
diye tek bir şekil yoktur ve bu en faziletlisidir.
Dille yapılan bu iyiliği oluşturmakta, dili kul-
lanmak suretiyle yapılan sadaka en faziletlisi-
dir.

İkinci hadîs-i şerîf;

أَفْضَلُ الشُّهَدَاءِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي الصِّفِّ الْأَوَّلِ. فَلَا
يَلْفِتُونَ وُجُوهَهُمْ حَتَّى يُقْتَلُوا. أَوْ لَيْكَ يَتَلَبَّطُونَ فِي
الْغُرْفِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَّةِ، يَضْحَكُ إِلَيْهِمْ رَبُّكَ. فَإِذَا
ضَحِكَ رَبُّكَ إِلَى عَبْدٍ فِي مَوْطِنٍ فَلَا حِسَابَ عَلَيْهِ

*Efdalu's-şühedâi'llezîne yukâtilûne fi's-
saffi'l-evveli fe-lâ yelfitûne vücûhehüm hattâ
yuktelû ulâike yetelabbatûne fi'l-ğurafi'l-ulâ
mine'l-cenneti yedhaku ileyhim rabbûke fe-*

izâ dahike rabbûke ilâ abdin fî mevtının fe-lâ hisâbe aleyhi.

Ahmed b. Hanbel ve Taberânî Naim'den veya Nuaym isimli sahabîden rivayet etmişler, *radıyallahu anh.* Peygamber Efendimiz buyuyor ki;

Efdalu's-şühedâi. “Şehitlerin en faziletlisi, en kıymetlisi, derecesi en yüksek olanı.” *Ellezîne yukâtilûne fi's-saffi'l-evveli.* “En öndeki ilk safta çarpışanlarıdır.”

En kıymetlisi onlardır. Çünkü onlar tehlikeye en çok maruzdur, öldürülme ihtimali en yüksektir, düşmanla ilk karşılaşacak olan onlardır, arkadakiler belki düşmana bile şey yapamayabilir ama onlar hemen düşmanla karşı karşıya gelecekler. İlk safta çarpışan ve o zaman şehit olanlar en üstün şehitlerdir. Şehitliğin en yüksek mertebesine erenlerdir.

Fe-lâ yelfitûne vücûhehüm hattâ yuktelû. “Ön safta çarpışırılar da şehit düşünceye kadar da yüzlerini düşmandan çevirmezler, döndürmezler.”

Yani geri dönmezler, kaçımazlar, sebat ederler, düşmanla çarpışırılar, çarpışırılar...

seni kâfir seni, seni Allah'ın düşmanı seni diye çarpışırlar, şehit oluncaya kadar yüzlerini döndürmezler, adımlarını geriye atmazlar, gerilemezler.

Ülâike. “Bunlar.” *Yetelabbatûne fi'l-ğurafi'l-ulâ mine'l-cenneti.* “Bunlar cennette en yüksek köşklerde, köşkların en yüksek salonlarında, odalarında keyiften yatıp yaslanıp yuvarlanırlar.” Keyiften yan gelip yatarlar, keyfine bakarlar.

Yedhaku ileyhim rabbüke. “Ey Resûlüm! Rabbin onlara güler.”

O cennette veya şehit olurken, savaşırken Cenâb-ı Hak onlara güler.

Yani insan niçin gülüyor?

Memnun olduğu zaman, bir şeyden hoşlandığı zaman gülüyor. Rabbin ey resûlüm veya ey dinleyen kişi, senin rabbin onlara güler diyor Peygamber Efendimiz.

Fe-izâ dahike rabbüke ilâ abdin fî mevtin. “Ve şunu bil ki senin rabbin ey dinleyen kişi, bir yerde bir kula bir konudan dolayı gülüyorsa, gülmüşse.” *Fe-lâ hisâbe aleyhi.* “O kula hesap filan olmaz, sorgu sual olmaz.”

Çünkü rabbin sevdiği, tebessüm ettiği, güldüğü bir kuldur; ona hesap mesap olmaz. Onu doğrudan doğruya cennete sevk ederler.

Üçüncü hadîs-i şerîf;

أَفْضَلُ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ إِمَامٌ عَادِلٌ، يَأْخُذُ لِلنَّاسِ مِنَ
اللَّهِ، وَيَأْخُذُ لِلنَّاسِ بَعْضَهُمْ مِنْ بَعْضٍ

*Efdalu'n-nâsi indellâh imâmün âdilün
ye'huzu li'n-nâsi minellâhi ve ye'huzu li'n-
nâsi ba'dahüm min ba'dın.*

Bu da Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'ten* ri-
vayet olunmuş bir hadîs-i şerîf. Efendimiz bu-
yurmuş ki;

İnsanların en faziletlisi, en kıymetlisi, en
üstünü kimdir?

İmâmün âdilün. “Allah indinde insanların
en faziletlisi adaletli imamdır.”

Adaletli imam ne demek? Camideki imam
mı?

Hayır, devletin başındaki başkan demek.
İmam başkan demek, önde olan demek. Dev-
letin başında olan önder, yönetici kimse

mü'min ve adaletli ise, adaletli önderin faziletinin üstüne çıkacak daha faziletli kimse yoktur.

N'apar bu adam?

Ye'huzu li'n-nâsi minellâhi. Yani, *ye'huzu.* "Alır." *Li'n-nâsi.* "İnsanlar için." *Minellâhi.* "Allah'tan."

b. Allah'ın Sevgisini Kazanmak İçin Peygamberimize (sav) Tâbi Olmalıyız

Yani insanlara Allah ne emretmişse, neler yapmalarını emretmişse Allahu Teâlâ hazretlerinin emirlerini Kur'ân-ı Kerîm'den, dinden, imandan alır öğrenir, insanlara öyle muamele eder, hükmünü öyle yürütür. Allah'ın emirlerine göre insanları yürütür ve böylece Allah'tan insanlara rahmet ermesini ve o topluma bereket gelmesini ve o toplumun hayırlı, başarılı olmasını sağlar, toplumun saadetini sağlar. Yani Cenâb-ı Hakk'ın rahmetini topluma kazandırır. Allahuâlem, bu sözün ucu buraya gelir. Hayırlı bir önder oldu mu toplumu Kur'an'a göre, imana göre, İslâm'a göre yönetir, Allah da sever, yağmayan yağmurlar yağmaya başlar, başarılar, muzafferiyetler olur, bereket olur, hayır olur, toplum ilerler,

kazanır, maddeten ve manen zengin olur. Demek ki Cenâb-ı Hakk'ın rahmetini kullara getirtmeye sebep olur. Ne güzel!..

Ve ye'huzu li'n-nâsi ba'dahüm min ba'dın. “Ve insanların da haklarını, birbirlerine karşı görevlerini yapmalarını sağlar, haklarını da almasını sağlar.”

Kimseyi kimseye ezdirtmez, kimsenin hakkını çiğnettirmez, yanlış iş yaptırtmaz. Bu adam en yüksek derecelere çıkar. Böyle bir insan en yüksek derecelere çıkar.

Bu hadîs-i şerîf bana mübarek şeyhimiz, Kâdirî şeyhlerinin büyüklerinden Eşrefoğlu Rûmî hazretlerinin *Müzekki'n-Nüfus* kitabındaki bir sözünü hatırlattı. Orada Eşrefoğlu Rûmî hazretleri, Kâdiriyye tarikatının Eşrefiyye şubesini kurmuş olan Eşrefoğlu Rûmî hazretleri diyor ki;

Şeyhin vazifesi iki tanedir: Bir, Allah'a kullarını sevdirmek; iki, kullara Allah'ı sevdirmek.

Tamam, kullara Allah'ı sevdirmeyi aklımız alıyor. Tamam, Allah çok merhametlidir,

çok lütufkârdır, bize bütün bu nimetleri O veriyor, bu rahmetleri yağdıran, bu meyveleri bitiren, bu nimetleri veren O dersin; çok şükür yâ Rabbi der insanlar, sever Allah'ı. Tamam, bunu anlıyoruz. Peki her şeye kâdir olan Allah *celle celaluhu* yani,

لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ

*Lâ yüs'elü ammâ yef'alu ve hüm yüs'elûne.*¹ Kimseden emir almayan, kimsenin sorgusu, sual etmesi bahis konusu olmayan Allah Teâlâ hazretlerine kulları nasıl sevdireyor?

Yâ Rabbi! Sen bu kulları sev!

Nasıl yapıyor bu işi?

Ha, bunun açıklamasında diyor ki mübarek şeyhimiz Eşrefoğlu Rûmî hazretleri;

Ey Allahım! Beni senden ayırma.

Beni senin cemalinden ayırma.

sözlerini söyleyen, o ilahiyi yazan mübarek diyor ki; “Kulları Resûlullah'ın yolunda yü-

---

¹ 21/Enbiyâ, 23.

rütür, sünnet-i seniye, Peygamber Efendimiz'in izinden, yolundan yürütür, Allah o zaman kulları sever, Allah'a kullarını öyle sevdirtir. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de de geçiyor zaten;

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

*Kul in küntüm tuhibbûnellâhe fe't-tebiûnî yuhbibkümullâhu.*² “De ki ey Resûlüm o iddiacı heriflere! Siz Allah'ı seviyorsanız bana tâbi olun da Allah da sizi sevsin.”

Demek ki Resûlullah'a iyi tâbi olmak, ittiba etmek, tam uymak neymiş?

Allah'ın sevgisini kazanmanın vesilesiyymiş.

Şeyh efendi ne yapıyor?

Resûlullah'a insanları iyi ittiba ettiriyor, aman haa sünnete uyun, bidata kaymayın, Resûlullah Efendimiz şöyle buyurmuş, şöyle yapın, böyle yapın... sevaplı şeyleri öğretiyor, sünnet yolunu gösteriyor, alıştırtıyor, o zaman Cenâb-ı Hak da sünnete uygun, habîb-i edîbine ittiba etmiş olan insanları seviyor.

---

² 3/Âl-i İmrân, 31.

E imâm-ı âdil de ne yapıyor, adaletli hükümdar da ne yapıyor?

İnsanlar için Allah'tan şey sağlıyor, *ye'huzu li'n-nâsi minellâhi*. "İnsanlar için Allah'tan alır." diyor.

Neyi alır?

Yani böyle bir şekillerle rahmeti alır, rızayı alır, lütfu alır, ikramı alır. Çünkü onları iyi idare eder, iyi şeyler yaptırtır; oh ahâli Cenâb-ı Hakk'ın rahmetine ererler. Ama zalim, dinsiz, edepsiz, hain, kendi zevkine düşkün bir herif bir milletin başına geçerse müslümanlar eza cefa çeker, beddua ederler, hapislerde çürürler, haneler virân olur, beldeler yıkılır yakılır... artık her türlü kötülük olur çünkü yönetim kötü.

Allah bütün İslâm ülkelerine en iyi yöneticileri, en merhametli, işi en iyi bilen, müslümanlara en güzel şekilde yöneticilik yapan kimseleri getirsin; kötülerini tasfiye eylesin, iyileri başa getirsin. Ümmet-i Muhammed'e de böylece dünyada da âhirette de izzet, saadet, selamet nasip olsun.

Tabii bir nokta var, hükümdarları düzeltmenin de yolu acayıptir ama yine halkın İslâm'a sarılmasından geçer çünkü;

Kemâ tekûnû yüvellâ aleyküm. “Nasıl olursanız size laik idareciler geçer başınıza.” buyurulmuştur.

O tarafı da var. Bozulursanız, dökülürseniz, ayağınız kayarsa, günahlara dalarsanız o zaman başınızdaki adamlar da ciğeri beş para etmez adamlar olur.

Neden?

Siz bozoksunuz da ondan. İyi olursanız iyiliğinizin nispetinde Allah nasılsanız size uygun olarak idarecilerinizin de iyilerini ihsan eyler.

Demek ki bizim kişisel olarak yapacağımız şey İslâm'a sımsıkı sarılmaktır. Biz sımsıkı İslâm'a sarıldık mı yöneticileri bile düzeltiriz, duamızla bile düzeltiriz. Biz bozulduk mu yöneticiler de bozular. Eğer bir yerde yöneticiler bozulmuşsa, halka bakın, halkta kusur vardır, eksiklik vardır, gevşeklik vardır, İslâm'ı uygulamakta tam titiz davranmıyorlardır da Allah cezayı vermiştir.

Nasreddin Hoca'ya atfederler, bir fıkra var ama benim çok hoşuma gider, her zaman da söylerim.

Hükümdar önüne geleni yakalıyormuş, söyleyin bakalım lan, ben zalim miyim mazlum muyum?

Adam dürüstse, yürekliyse, cesaretliyse zalimsin be diyormuş, hoop hapse.

Vay küstah, edepsiz bilmem ne...

Sen sordun, ben de doğruyu söyledim.

Yallah hapse... işkence, ceza, dayak, bilmem ne filan.

E bunu görenler; efendim sen adilsin, şöyle tatlısın, böyle iyisin bilmem ne...

Sus, dalkavuk, yalancı; bak şunu ağlattım, bunu sızlattım, bunu inlettim, nerem [adil?] Sen dalga mı geçiyorsun, seni dalkavuk seni... yine cezalandırırımış.

Nasreddin Hoca'ya getirmişler konuyu, demişler ki;

“Hocam bu adamdan kurtaramıyoruz yakamızı, sokaktan geçeni çeviriyor, soruyor ben zalim miyim mazlum muyum diye, öyle desek

ceza, böyle desek ceza, ne yapsak kurtulamıyoruz.”

“Siz beni onun oradan geçirtin.” demiş.

Nasreddin Hoca’yı oradan geçirtirken hocayı da yakalamış; “Gel buraya bakalım demiş, söyle bakalım ben zalim miyim mazlum muyum?”

Demiş ki; “Sen ne zalimsin ne mazlum demiş, sen Allah’ın gönderdiği bir insansın; zalim biziz ki Allah seni bize gönderdi.” demiş.

Çok doğru! Çok doğru bir söz. Yani şaka, fıkra, tamam, işin olmuş mu olmamış mı ayrı ama insanlar zalim olunca başına zalim idareciler gelir ve başı belaya girer. Zalim milletleri, gevşek milletleri, İslâm’a uygun hareket etmeyen milletleri cezalandırmak için Allah başlarına zalimleri musallat eder. Onun için kendimizi düzelterek.

Allah bizi lütfuyla keremiyle ıslah eylesin, şimdiye kadar işlediğimiz günahları da affeylesin.

Nasıl olsa yarın kraliçenin doğumuymuş, iş güç yokmuş..

Sen gidecen mi işe?

Kimse gitmiyor.

Onun için gelin beraberce bir aşk ile şevk ile tevbe ve istiğfar eyleyelim, günahlarımız afv ü mağfiret olsun da Cenâb-ı Hak bizi bundan sonra umduklarımıza nâil, korktuklarımızdan emin, iyi hallere sahip güzel bir yaşamla yaşamaya muvaffak eylesin.

Diyelim cümle günahlarımızın affı için...

Bi hürmeti esrâr-ı sûreti'l Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

10 Rebû'l-Evvel 1421 / 12.06.2000

Avustralya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü